

Hal Saflieni Hypogeum

Het Saflieni hypogeum is een mysterieuze ondergrondse grafruimte. Vanaf ongeveer 2500 jaar v. Chr. werd de ruimte gebruikt als begraafplaats voor de doden. Naarmate de tijd vorderde werden de grafruimten te klein en werd het complex uitgebreid. De grafkamers werden met primitieve middelen, zoals vuistbijlen en messen gemaakt van vuursteen, uitgegraven. Zo ontstond uiteindelijk een labyrint met een oppervlakte van 500 vierkante meter (25 bij 35 meter) en werd de ruimte 3 verdiepingen en bijna 11 meter diep. Bij elkaar werden de stoffelijke resten van ongeveer 7.000 mensen begraven. Aangezien het hypogeum meer dan 1000 jaar gebruikt werd, werden er dus slechts 7 mensen per jaar begraven. De kans is dus groot dat alleen belangrijke mensen hier terecht kwamen. Uiteindelijk werd een onderaardse dodenstad gevormd. Het hypogeum is de enige door mensen gemaakte ondergrondse constructie uit de bronstijd ter wereld.

De grafkelders werden voor het eerst in het jaar 1899 ontdekt toen een metselaar de fundamenten voor het stadhuis van Paola legde en daarbij op de grafkelders stuitte. Uit angst dat de vondst gezeur met de autoriteiten zou opleveren en de bouw zou ophouden, werd besloten het stil te houden. Drie jaar later, in 1902, werd de ruimte opnieuw ontdekt, toen er een waterput werd aangelegd. Wederom wilde men het stil houden. Men gebruikte de grot om er bouwafval in te dumpen. Maar één van de bouwvakkers praatte zijn mond voorbij in de kroeg, waardoor de autoriteiten er alsnog lucht van kregen. De waterput die werd aangelegd werd gebruikt als entree bij het opgraven van de resten en vormt nu nog de toegang tot het Hypogeum.

De vondst op zich was al uniek, maar er werden ook veel bezittingen van de overledenen gevonden. Met name het aardewerk dat er gevonden werd was belangrijk. Ook werden er amuletten en andere sieraden gevonden. Eén van de belangrijkste vondsten die gedaan werd was een aardewerken beeld genaamd "the sleeping lady". Dit beeld is tegenwoordig te bezichtigen in het archeologisch museum van Valletta.

De conservator van het nationaal museum, Themistocles Zammit, gaf de geleerde Jezuiet Emmanuel Magri de opdracht de grot uit te graven. Hij vond resten van beenderen en aardewerk. De beenderen liet hij spoorloos verdwijnen, maar met het aardewerk ging hij beter om. Al documenteerde hij helemaal niets. Nadat Magri in 1907 overleed, nam Zammit zelf het werk over. Hij documenteerde zijn vondsten wel goed en ging professioneler te werk. Het is waarschijnlijk dat het complex een begraafplaats en tempel was. Of de mensen de tempel daadwerkelijk bezochten terwijl er lijken lagen te ontbinden is onbekend. Aangezien de botten her en der verspreid werden aangetroffen en geen van de lichamen in een natuurlijke positie lag, kan het ook zo zijn dat ze eerst op een andere locatie begraven werden. In de grotten is geen spoor van roet aangetroffen. Dat wijst erop dat de binnenzijde nooit goed verlicht werd. De gidsen van de grot spelen daar op in bij de diepste ruimte. Hier is een trap van 7 treden, waarna nog anderhalve meter rest. Zou het werkelijk zo zijn dat nietsvermoedende bezoekers hier een zetje kregen van een priester en daar de dood vonden?

Het Hal Saflieni hypogeum staat op de werelderfgoedlijst van UNESCO. Het is zeer zeker het bezoeken waard. De grafkelders worden echter goed beschermd en geconserveerd en daaraan zijn de

openingstijden aangepast. Met behulp van apparatuur worden de condities binnen de kelders continu in de gaten gehouden. Rond de ingang van de kelders bevindt zich een glazen wand, zodat de kelders niet worden beïnvloed door de condities die buiten heersen. Mochten bepaalde limieten worden overschreden dan sluiten de kelders voor de bezoekers. Vanaf het jaar 1992 tot het jaar 2001 was het hypogeum zelfs helemaal gesloten voor het publiek. Een bezoek wordt meestal uitgevoerd met een door een gids begeleide rondleiding. Voorafgaand aan de rondleiding wordt een video getoond. Rondleidingen beginnen op elk heel uur en er kunnen maximaal 10 personen mee. In het hoogseizoen zal het dus moeilijk worden om het hypogeum te kunnen bezoeken wanneer je op goed geluk naar het hypogeum gaat. Via de shop op de website van het hypogeum kun je van tevoren een plaats boeken tijdens een rondleiding. Wil je per se een bezoek brengen aan de grafkelders maar niet boeken via Internet dan is het aan te raden op de eerste dag van je verblijf op Malta een plaats in een rondleiding te reserveren en op het tijdstip waarvoor je een toegangkaart hebt weten te bemachtigen terug te keren naar het hypogeum.

Je vindt het Hal Saflieni hypogeum in het stadje Paola dat niet zover naar het zuidoosten vanaf Valletta en 'the three cities' ligt. Het Hypogeum ligt vlakbij het centrum van Paola. Paola is goed te bereiken met de bus vanuit Valletta. De lijnen 1, 2, 3, 4, 6, 15, 18, 19, 20, 29, 30, 115 rijden door het stadje. Uitstappen kun je het beste bij de kerk in het centrum van Paola. Van daaruit is het 5 minuten wandelen richting 'Hal Saflieni Street'. De bussen 29, 30 en 115 stoppen bij het hypogeum. Bij een bezoek aan het hypogeum met een huurauto kun je het beste de borden Paola / Hypogeum volgen. Vlakbij het hypogeum zijn echter geen parkeermogelijkheden. De toegang bedraagt voor volwassenen € 20, -. Jongeren tot 18 jaar, studenten en senioren betalen € 15, - en kinderen tot 12 jaar betalen € 12, -.